



## WERKEN MET TOUWEN ALS PODIUMTECHNIEKER



Jesse Jansens - Werken met touwen in De Munt

Touwen werden vooral vroeger door podiumtechniekers gebruikt als **standaardverbindingmiddel**. Wat nu vaak met straps of andere connectiesystemen vastgemaakt wordt, werd vroeger met touwen gedaan. Sommige podiumtechniekers maken ook vandaag nog gebruik van touw, omdat het heel flexibele en betrouwbare verbindingmiddelen zijn. Al moet je heel goed weten wat je doet opdat het veilig is. Je moet je knopen kennen en de kwaliteit van de touwen kunnen nakijken. Touwen kunnen namelijk **rotten** en als je dat niet ziet, heb je een probleem.

### Touwen als hijssysteem

Touwen kunnen gebruikt worden om bijvoorbeeld decorstukken te wisselen. Voordat trekkenwanden met tegengewicht bestonden, hingen de decorstukken aan een soort van **katrolsysteem** met touwen. Je kon ze changeren door ofwel heel hard aan de touwen te trekken, ofwel door de touwen te verbinden met **tamboers** (houten cilinders met handvaten aan). Tijdens de industriële revolutie zijn trekkenwanden ontstaan waarbij de touwen in stalen geleiders hangen en waarbij je tegengewichten aan de touwen hangt.

Tijdens het wisselen van de decors moet de podiumtechnieker natuurlijk weten hoe hoog de decorstukken moeten hangen. Daarvoor worden de touwen **gemerkt**. Dat kan bijvoorbeeld door er een gekleurd lint door te weven of door er gekleurde tape rond te hangen. Zo kunnen podiumtechniekers zien hoe ver ze het touw moeten laten zakken of optrekken opdat het decor op de juiste hoogte hangt.

Een probleem bij een **handtrekkenwand** is dat de touwen door temperatuurverschillen kunnen krimpen en uitrekken. Dat betekent dat ze regelmatig **aangespannen** moeten worden. Je kan ze aanspannen door het touw heel vaak rond te draaien. Wanneer dat niet meer voldoende is, moet je de touwen opnieuw splitsen (zie onder). Gelukkig zijn theaters tegenwoordig minder temperatuurgevoelig dan vroeger, waardoor dat minder vaak nodig is.

Hoewel veel theaters intussen overgeschakeld zijn op een trekkenwand met **stalen kabels** die door een computer aangestuurd wordt, zijn er nog steeds theaters met een handtrekkenwand. Er zijn ook theaters die naast een computergestuurde trekkenwand nog enkele handtrekken hebben met vaste decordoeken. Ook de houten machinerie met touwen en tamboers is nog niet in onbruik geraakt. *'Ik geef workshops om te laten zien dat die erfgoedmachinerie ook vandaag gebruikt kan worden. Daarvoor is geen elektriciteit nodig, alleen mankracht en tegengewichten. Producties die bijvoorbeeld in de Bourla gemaakt zijn en gebruik maken van de aanwezige erfgoedmachinerie, kunnen dus ook op reis gaan. Maar ook amateurgezelschappen kunnen hiermee aan de slag'* (Jerome Maeckelberg).

*\*Lees meer over hijssystemen in theaters in ['Trekkenwanden bedienen'](#) en over de mogelijkheden met houten machinerie in ['Werken met houten machinerie in theaters'](#).*

### Touwen als verbindingmiddel

Touwen kunnen ook gebruikt worden als verbindingmiddel voor bijvoorbeeld decorstukken, die soms meters hoog zijn. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een **slaglijn** met een enkele of dubbele steek. Aan de decorstukken hangen haken die naar binnen gedraaid zijn. Met een touw

dat bovenaan aan één van de decorstukken vasthangt, ga je een zigzag maken. Door de touwen goed aan te trekken, trek je de decorstukken tegen elkaar.

### Knopen en steken leggen

Naast de bovengenoemde technieken, zijn er nog veel verschillende knopen en steken die elk hun eigen functie hebben. *\*Ontdek op de website van CEMPER enkele belangrijke knopen die door podiumtechnici gebruikt worden.*

### Corde of fil?

Ook terminologie is belangrijk. *'Wij mogen niet over une corde spreken. Dan moet je iemand een koffie betalen, want dat brengt ongeluk. Wij zeggen tegen een touw un fil. De oorsprong daarvan ligt in de oude theaterarchitectuur. Toen er nog geen sprinklerbeveiliging bestond, hingen in sommige theaters grote waterbassins. Dat zou een grote waterzak geweest zijn waar een koord aan hing. Wanneer je daaraan trok, ging de waterzak open. Als ze dus vragen 'tire la corde' werd dat bedoeld'* (Jesse Jansens).

### Leren werken met touwen

De technieken om te werken met touwen worden vaak van techniek naar techniek doorgegeven. *'Wij geven dat door tijdens voorstellingen en lange repetities. Dan wordt er soms op geoefend'* (Jesse Jansens). In de Stadsschouwburg in Antwerpen hadden de technici vroeger altijd een 'kletskoord' op zak, een kort stukje touw om knopen te oefenen.

*\*Deze tekst kwam tot stand in het kader van het traject van CEMPER rond podiumtechnisch erfgoed. De tekst werd geschreven op basis van interviews met de volgende (oud-)podiumtechniekers: Chris Van Goethem (RITCS), Jesse Jansens (De Munt), Jerome Maeckelbergh (theatrEurope), Karel Clemminck (VIERNULVIER), Paul Kox (De Warande), en vrijwilligers van Stadschouwburg Brugge.*



#### INZENDER

Sarah Masson  
CEMPER  
<http://cemper.be/>



#### THEMA

Muziek en podiumkunsten



#### TREFWOORD

#muziek #dans #theater #techniek